

Foto Ronald J.W. Visser

**WILLEM
BARENTSZ
POOL
INSTITUUT**

POOLJOURNAAL

Jaargang 9 nr. 1

Pooljournaal is voor iedereen met interesse voor het Nederlandse poolonderzoek

Door de kou bevangen

Op 8 maart 2016 wordt het eerste exemplaar van het boek 'Door de kou bevangen' aangeboden aan tweede kamerlid Stientje van Veldhoven. Dit rijk geïllustreerde boek geeft een overzicht van de kleurrijke geschiedenis van Nederlands wetenschappelijk onderzoek in de beide poolgebieden over de afgelopen vijftig jaar. Het uitgangspunt van het boek is om de vele bevlogen wetenschappers zelf aan het woord te laten. Zo verhalen vogelonderzoekers over decennialange observaties van stormvogels op minuscule Antarctische eilandjes of wordt de lezer meegenomen op onderzoek naar de smeltende permafrost in het desolate Siberië. Ook komen archeologische opgravingen op Spitsbergen aan bod, gletsjeronderzoek op Antarctica en planktonstudies op de woelige baren rond het Antarctische continent. De onderzoekers vertellen bo-

Foto Ad Huiskens

vendien over de bijzondere, soms vermakelijke, maar ook extreme omstandigheden waaronder zij hun onderzoek hebben uitgevoerd. Kortom, dit boek bevat een informatieve en tegelijkertijd boeiende dwarsdoorsnede van een halve eeuw Nederlands onderzoek in de poolgebieden. Het boek is te bestellen via www.polairveldwerk.nl

SEES.NL onderzoek

De eerste resultaten van het onderzoek dat is gedaan tijdens de Netherlands Scientific Expedition Edgeøya Spitsbergen zijn op 30 januari 2016 gepresenteerd op het Arctisch Centrum in Groningen. Op de druk bezochte bijeenkomst gaven een 18-tal wetenschappers korte presentaties. Veel data moeten nog steeds uitgewerkt worden, maar het is duidelijk dat deze korte expeditie toch meerdere bijzondere en leuke onderzoeksresultaten op heeft geleverd. Zo heeft Mennobart van Eerden voor het eerst waargenomen dat brandganzen kleine kreeftachtigen (lepidurus) opduiken in kleine toendrameertjes. Sip van Wieren heeft veel minder rendieren waargenomen dan in 1977. Het weerstation heeft de eerste zware storm overleefd en het extreme weer van deze winter is duidelijk terug te zien in de data. Het archeologen team is erg blij met een Noorse subsidie om met fosfaatanalyses (slacht)activiteiten rondom de hut te kunnen analyseren. Dit geeft ook het internationale belang aan van hun onderzoek. Tenslotte willen we nog even wijzen op een prachtig document gemaakt door Karen Mulders. Zij heeft voorafgaand aan de expeditie vragen van scholieren (leeftijd 8-9 jaar) verzameld en is tijdens de expeditie op zoek gegaan naar de antwoorden. Het document is erg geschikt voor gebruik bij een scriptie of bij het lesgeven. <http://www.sees.nl/index.php?nr=164>

De Jonge Poolonderzoeker

Waar wordt zij warm van?

In de serie 'De jonge Poolonderzoeker, waar wordt hij/zij warm van' vragen we elke keer een jonge onderzoeker naar zijn/haar onderzoek en gaan we in op de drijfveren. Ditmaal het woord aan Coco Smits. Zij werkt als consultant bij Royal HaskoningDHV en doet daarnaast promotieonderzoek bij de WUR.

Kun je in een paar zinnen aangeven waar je onderzoek over gaat?

Mijn onderzoek gaat over de Social License to Operate met betrekking tot olie- en gasontwikkeling in het Arctisch gebied en met een specifieke focus op Groenland. Het bestaande concept van een Social License to Operate richt zich op de houding van een maatschappij en andere stakeholders tegenover de ontwikkeling van een bepaald project. Dit komt voort uit het feit dat samenlevingen steeds minder vaak automatisch genoeg nemen met de ontwikkeling van allerlei projecten, ook al voldoen deze aan de richtlijnen die door de overheid zijn gesteld. Je kunt hierbij denken aan de ontwikkeling van activiteiten in de mijnbouw en olie- en gasector, maar ook aan bijvoorbeeld windenergie. In de Groenlandse context onderzoek ik wat belangrijke elementen zijn voor een Social License to Operate, hoe begrippen zoals 'vertrouwen' en 'legitimiteit' daar een rol in spelen en hoe lokale en internationale dimensies elkaar beïnvloeden.

Wat vind je leuk aan je onderzoek?

Wat ik zo leuk vind aan mijn onderzoek is dat je met heel veel verschillende lokale en internationale stakeholders in contact komt en zo meer te weten komt over hun positie, achtergronden en beweegredenen. Het is een complex thema waarbij er vele invalshoeken zijn. Die complexiteit en veelzijdigheid maakt het voor mij een fantastische uitdaging om aan dit onderzoeksproject te werken!

Wat is je meest spannende moment tot nu toe geweest in je onderzoek?

Het meest spannende moment tot nu toe was toen ik alle personen en instellingen ging benaderen voor een interview. Sommigen heb ik in het verleden al eens gesproken en waren gemakkelijk te benaderen. Anderen had ik echter nog nooit gesproken en dan is het altijd maar de vraag of dat ze ingaan op jouw uitnodiging tot een interview. Voor mijn type onderzoek zijn interviews erg belangrijk en probeer je een zo goed mogelijke afspiegeling van de verschillende groepen stakeholders te krijgen. Dan is het toch altijd spannend of dat je voldoende en de juiste mensen te spreken krijgt. Gelukkig is dat tot nu toe goed gelukt en werd ik heel hartelijk ontvangen door iedereen!

Hoe avontuurlijk moet je zijn om in de poolgebieden onderzoek te doen?

Om in mijn vakgebied in de poolgebieden onderzoek te doen hoef je niet een extreme avonturier te zijn, maar moet je wel een

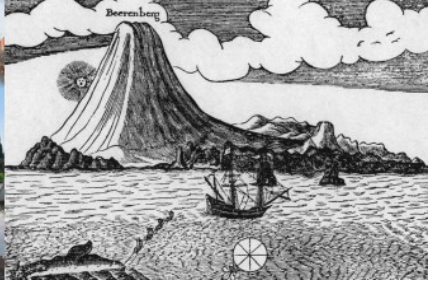
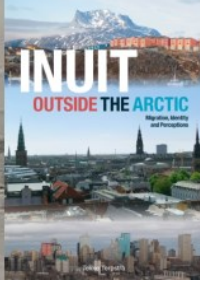
beetje avontuurlijk aangelegd zijn denk ik. Als je naar deze gebieden reist dan weet je namelijk vooraf nooit hoe alles precies zal verlopen. De natuur is overweldigend, zelfs in de steden en de afhankelijkheid van bijvoorbeeld het weer is enorm. Op het moment dat ik dit schrijf zit ik op het piepkleine vliegveld van Nuuk, de hoofdstad van Groenland en is het maar de vraag of dat er vandaag gevlogen wordt. Ook gisteren en eergisteren was er nauwelijks vliegverkeer mogelijk door een sneeuwstorm die langs de kust raast. Je moet dus flexibel zijn en de planning van je onderzoeksactiviteiten aan kunnen passen. Het is naar mijn mening dus belangrijk dat je houdt van improvisatie, avontuur en het onbekende.

Coco Smits

Foto C. Smits

Nieuwe uitgaven en overig nieuws

Jan Mayen

Louwrens Hacquebord

In augustus 2014 werd met de Zr. Ms. Zeeland een expeditie ondernomen naar het eiland Jan Mayen dat 400 jaar geleden door walvisvaarders is ontdekt. Het doel van de Jan Mayen-expeditie was om de bemanning van de Zeeland te trainen om onder Arctische omstandigheden te werken en om de meegekomen mariniers in staat te stellen de hoogste berg van het eiland te beklimmen. Bovendien werd het idee opgevat de gedenksteen op te knappen en onderzoekers uit diverse vakgebieden de gelegenheid te bieden om op Jan Mayen wetenschappelijk onderzoek te doen. Zo gingen Nederlandse biologen, geologen, geografen, archeologen en milieukundigen met de Koninklijke Marine naar dit Arctische eiland. Dit boek doet verslag van de expeditie en geeft inzicht in de eerste onderzoeksresultaten. <http://tinyurl.com/hl9vwdq>

Sjef van Dongen

In een korte periode zijn er 2 verschillende boeken over de 'vergeten' Nederlandse poolheld Sjef van Dongen verschenen. Beide boeken zijn zeer de moeite waard. Het boek van Michelle van Dijk 'Sjef van Dongen - Nederlandse Poolheld' is zeer fraai vormgegeven met veel foto's en is een reconstructie van zijn verhaal aan de hand van Sjef's dagboek en brieven. <http://tinyurl.com/jmayflt>
In het boek 'Terug uit de witte hel' van Alwin de Kluiver ontbreken de mooie plaatjes, maar hij verweeft op mooie wij-

ze de persoonlijke geschiedenis van Sjef van Dongen met het grotere verhaal van Nederland tijdens het interbellum – een tijd waarin ons land wel een nationale held kon gebruiken. <http://tinyurl.com/zf8dd7b>

Inuit outside the Arctic

Proefschrift Tekke Terpstra

Veel Inuit, de oorspronkelijke bewoners van o.a. Groenland, wonen tegenwoordig buiten het Arctisch gebied. Wat zijn hun ervaringen? Promovendus Tekke Terpstra heeft het onderzocht. Hij gaat onder meer in op de vraag waarom Groenlandse Inuit / Groenlanders naar Denemarken verhuizen, op hun ervaringen in Denemarken, op identiteitsvorming, beeldvorming en overeenkomsten en op de verschillen tussen Groenlanders in Denemarken en Inuit in Zuid-Canada. <http://tinyurl.com/jmhdxjr>

Het hoge Noorden

Louis Beyens

Deze encyclopedie van de Arctis geeft alles weer om het belang en de kwetsbaarheid van het Noordpoolgebied beter te begrijpen. De noordpool is sterk verbonden met de rest van de wereld: zee- en luchtstromingen vanuit het zuiden zorgen voor de aanvoer van warmte en vervuilende stoffen; vogels pendelen tussen de Arctis en hun overwinteringsgebied; planten in het noordpoolgebied treffen we ook aan in de gebergten van de gematigde gebieden; en de economische en maatschappelijke banden tussen de noordelijke volkeren en de meer

zuidelijke landen zijn niet meer weg te denken. In dit boek zijn de meest essentiële lemma's bijeengebracht om dit fascinerende gebied te begrijpen én te appreciëren. <http://tinyurl.com/jg7tvb4>

Sea Blind

Documentaire Bernice Notenboom

Sea Blind gaat over is een van de meest vervuilende en tot nu toe weinig geregeld industrieën in de wereld: de scheepvaart. Het idee voor het maken van deze filmdocumentaire ontstond tijdens een recente expeditie op de Noordpool van poolreiziger en klimaatjournalist Bernice Notenboom. In het voorjaar van 2014 trachtte Bernice en haar team van de Noordpool naar Canada te skiën. Honderd kilometer voor de Canadese kust werd het team geëvacueerd omdat het Noordpoolijs niet meer betrouwbaar was. Open water is de vijand voor het Arctisch gebied, maar voor vervuilende scheepvaart biedt het nieuwe kansen. Voor 'Sea Blind' reist Bernice naar Arctisch Noorwegen, Rusland, Groenland, Canada, Denemarken, Verenigde Staten, Engeland, Rotterdam en Terschelling. Onderweg sprak ze met havenbaronnen, wetenschappers, reders, verladers, olie- en gasingenieurs, milieuorganisaties en scheepvaartdeskundigen. <http://seablind.org/>

Pool tot Pool dag 2016

Op zaterdag 12 maart vindt weer de jaarlijkse terugkerende publieks-lezingendag Pool tot Pool plaats in museum Volkenkunde te Leiden.

**WILLEM
BARENTSZ
POOL
INSTITUUT**

Het Willem Barentsz Poolinstituut is een bundeling van kennis, onderzoek en onderwijs over de Noord- en de Zuidpool.

Het Pooljournaal verschijnt twee à drie keer per jaar.

Heeft u nieuwstips of wilt u zich aan- of afmelden voor het Pooljournaal, stuur dan een email naar wbpolarinstitute@gmail.com. Eerder verschenen nummers vindt u op onze website: www.wbpolar.nl. Volg het laatste nieuws op www.facebook.com/wbpolar